

FRIVOLITKOVÁNÍ JEHLOU

Jindřiška
Schmocková

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy
Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí
být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez
předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy
bude trestně stíháno.

Frivolitkování jehlou

Jindřiška Schmocková

Vydala Grada Publishing, a.s.
U Průhonu 22, Praha 7
obchod@grada.cz, www.grada.cz
tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400
jako svou 8101. publikaci

Texty: Ing. Jindřiška Schmocková, Ing. Roman Schmock
Fotografie v knize a na obálce: Ing. Jindřiška Schmocková
Sazba a grafická úprava: Mg.A Kateřina Krédlová
Odpovědná redaktorka: Ing. Jana Minářová

Počet stran 80
První vydání, Praha 2021
Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.
© Grada Publishing, a.s., 2021
Cover Design © Kateřina Krédlová, 2021

Doporučení a pracovní postupy v této knize byly autorkou ověřeny, přesto za ně
nelze převzít zodpovědnost. Autor ani nakladatelství neručí za jakékoliv věcné,
osobní ani majetkové škody. Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou
být ochrannými známkami nebo registrovanými ochrannými známkami
příslušných vlastníků.

ISBN 978-80-271-4339-9 (ePub)
ISBN 978-80-271-4338-2 (pdf)
ISBN 978-80-271-1732-1 (print)

Jindřiška

Schmocková

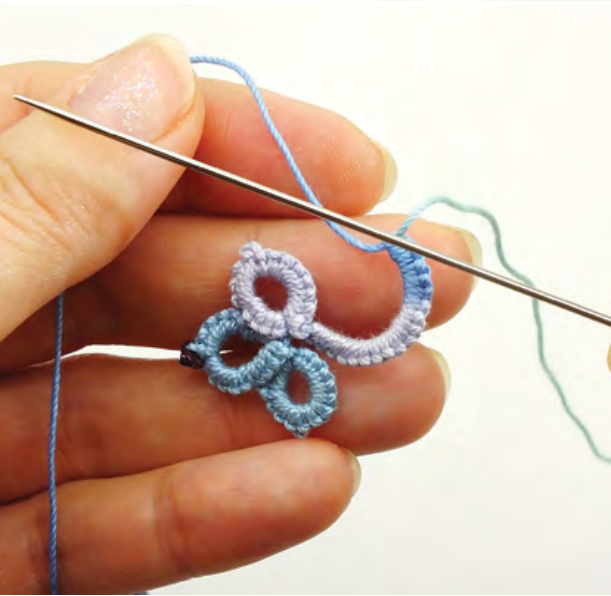
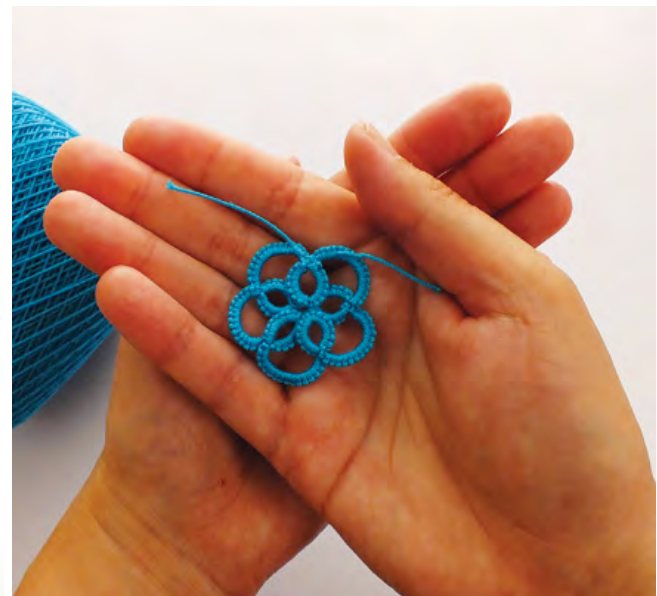
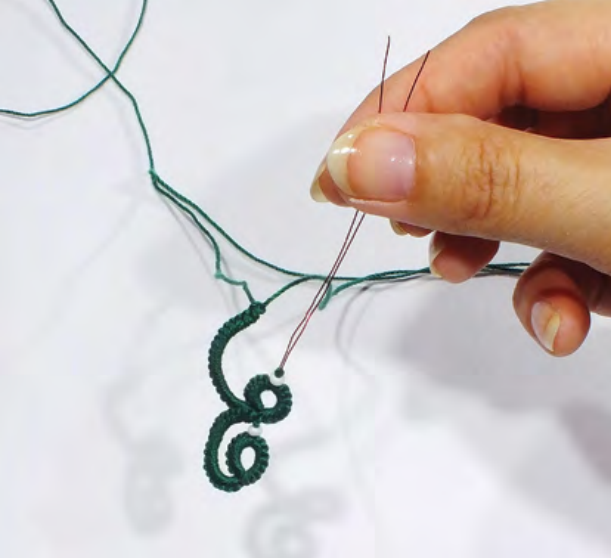

FRIVOLITKOVÁNÍ JEHLOU

OBSAH

Předmluva	7
Úvod do tvorby frivolitkové krajky	9
Historie a současnost	11
Rozdily mezi frivolitkováním na člunku a na jehle	12
Než začneme	14
Základní tvorba frivolitkové krajky	19
Základní techniky	20
Dokončení a údržba	30
Jednodušší postupy frivolitkové krajky	33
Návody	34
Náročnější postupy frivolitkové krajky	51

PŘEDMLUVA

Frivolitkování je prastará metoda tvorby krajky vznikající vázáním jednotlivých uzlíků na vodící niti pomocí člunku. I přesto, že tento způsob tvorby krajky nevyžaduje velké náklady na materiál nebo nástroje, vytváří při trošce šikovnosti a velké dávce trpělivosti překrásné dekorativní vzory. Až mnohem později vzniká takzvaná šitá frivolitková krajka, kde je člunek nahrazen frivolitkovou jehlou.

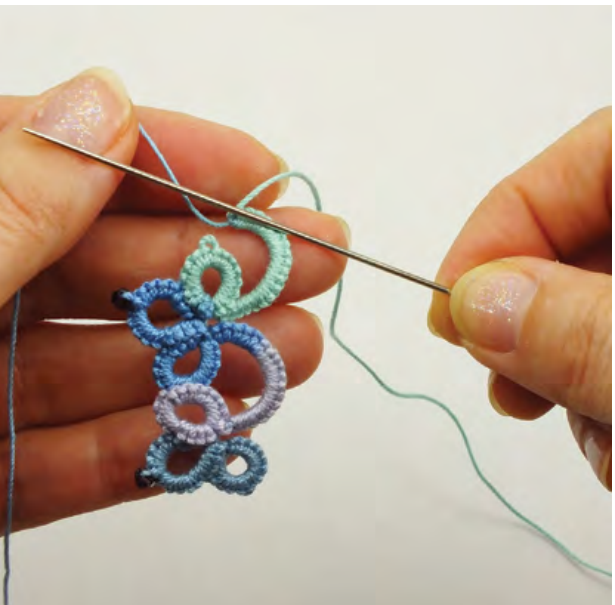
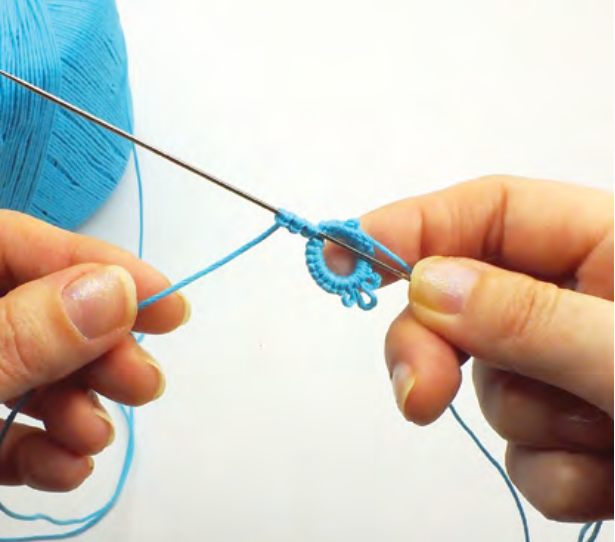
Já jsem před lety objevila frivolitkování jehlou v jednom časopise a protože zde byla použita pouze příze a jehla, hned jsem si to musela vyzkoušet – vzala jsem obyčejnou krátkou jehlu na šití a šicí nit. Základní uzel není složitý, což probudilo moji zvědavost. Samotná technika mě velice zaujala, tak jsem si hned druhý den zakoupila dlouhou jehlu. Vyzkoušela jsem mnoho dlouhých jehel „pokus omyl“, než jsem se dostala přímo k frivolitkovým jehlám, s kterými se pracuje skvěle.

Nejprve vznikly vánoční a velikonoční ozdoby, avšak manžel s moji kamarádkou mě přemluvili ať raději frivolitkuji šperky. Ukázalo se, že to byla skvělá volba. Po náročných testech na člověku, tedy na mé osobě, jsem zjistila, že frivolitková krajka je neskutečně odolná i při každodenním nošení a přitom si zachovává krásný krajkový vzhled. Nastalo hledání správné příze a správné síly, aby šperky dostaly své odolnosti a komfortnosti. Manžel byl a je mým fanouškem i kritikem. Pohání věci k dokonalosti a je tak mým úžasným partákem.

Postupem času jsme frivolitkování představili na kreativních a krajkářských trzích. Frivolitkování jehlou si získalo patřičnou pozornost, což nás motivovalo k další tvorbě a současně k hledání dalšího vhodného materiálu. Oproti člunku, podle mého názoru, je frivolitkování na jehle jednodušší. Frivolitkování na jehle není tak složité na koordinaci rukou při nahazování uzlíků a dokonce každý si může najít svůj originální způsob, který mu vyhovuje. Frivolitkovat lze i ze silnější příze a v případě dlouhé jehly také neboli ruce. Za celou dobu co frivolitkuji, jsem nezaznamenala obtíže se zápěstím, jak se mi stalo například u háčkování. Ze své zkušenosti tak můžu říci, že tato technika je určena opravdu pro každého.

Zájem o frivolitkování pomocí jehly neutuchá a z vlastní zkušenosti vím, že najít dostupné informace k frivolitkování na jehle v naší české kotlině je velice složité, a tak jsem se rozhodla všem začínajícím i pokročilejším frivolitkářkám trochu jejich práci ulehčit a pomoci. A proto vznikla tato publikace.

Jindřiška

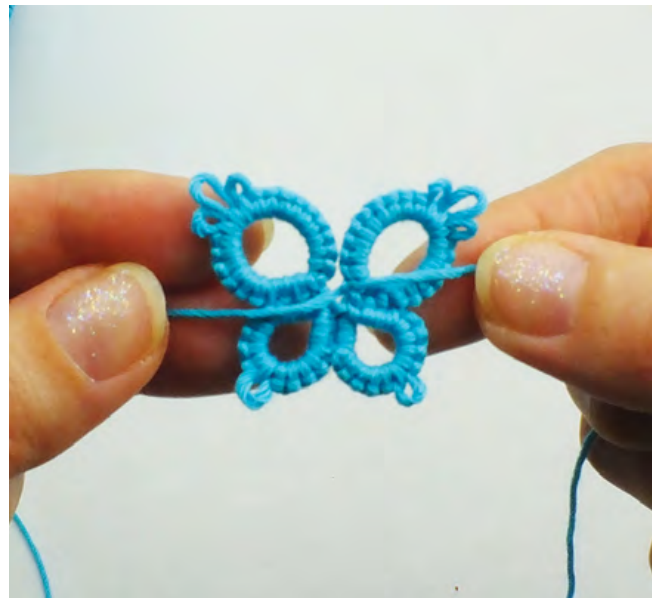

ÚVOD DO TVORBY FRIVOLITKOVÉ KRAJKY

Co je to vlastně frivolitkování?

Jde o ručně tvořenou krajkou z příze pomocí člunku nebo jehly. Já vám zde představím techniku frivolitkování pomocí jehly, které se také říká šitá frivolitková krajka.

Základem je nahazování oček (uzlů) na frivolitkové jehle. Spojováním uzlů vznikají obloučky a kruhy či slzičky. Jejich vzájemným propojováním, resp. střídáním kruhů či slziček s obloučky vzniká samotná frivolitková krajka. Jedná se o zajímavou krajkovou techniku. Základní technika tvorby krajky na jehle je velmi jednoduchá, ale přitom velice krásná a bez větších potíží se ji naučí opravdu každý. Výhodou je, že tato ruční práce zabere málo místa a dá se tak vzít skoro všude. Rovněž není finančně náročná. Než začneme, nahlédneme do její historie...

HISTORIE A SOUČASNOST

Obdobně jako u dalších ručně vázaných krajek, přesné období vzniku frivolitkové krajky není doloženo (v zahraničí frivolitkovou krajkou najdeme pod názvem např. ochi, tatting atd.). První ověřené zmínky o frivolitkové krajkě jsou až z 18. století. Přesný vznik frivolitkové krajky je však stále opředen tajemstvím i přesto, že některé publikace se pokoušejí do této techniky výroby krajky vnést trochu světla.

V pátrání po alespoň předběžném období vzniku frivolitkové krajky odborníkům i nadšencům znesnadňuje pátrání samotný nejasný název, jelikož existuje mnoho názvů pro tuto techniku výroby krajky. Mnohdy se zaměňovala s technikou uzlování (drhání). Jedna z prvních zmínek o uzlování se nachází v anglickém muzeu v Dorsetu. Na kameni datovaném do roku 200 – 800 n. l., který je označen jako „Remains of the Goths, Visigoths & Franks“ je znázorněna krajka, ze které ovšem není jasné, zda vznikla metodou uzlování (drhání) nebo za pomoci nějakého nástroje obdobně jako frivolitková krajka. (A Story About Tatting © 2011 Laura Evans)

V současné době v některých zemích Evropské unie začíná získávat tento specifický druh krajky na popularitě a postupně se začíná opět rozšiřovat. Frivolitková krajka, stejně jako další ručně vyráběné krajky, prošla vývojem a i v dnešní době dokáže nabídnout moderní a velice rozmanitou škálu vzorů, jakož i způsob využití se zachováním honosných kudrlinek baroka. Jedním z novějších způsobů výroby frivolitkové krajky je tak zvaná „šitá frivolitková krajka“ vznikající za pomoci frivolitkové jehly. Tato frivolitková krajka vznikla až na počátku 20. století, kdy se staly frivolitkové jehly komerčně dostupnými v různých velikostech.

Frivolitkování je využíváno i v ergoterapii, aby udržovalo ruce a mysl pacientů v rekonvalescenci v dobré kondici.

ROZDÍLY MEZI FRIVOLITKOVÁNÍM NA ČLUNKU A NA JEHLE

Už podle názvu je zřejmé, že frivolitková krajka vzniká za pomoci dvou různých nástrojů člunku nebo jehly. Základní rozdíl je ten, že u člunku jednotlivé uzly vážeme pomocí člunku přímo na vodičí niti, zatímco u jehly jednotlivé uzlíky nahazujeme na jehlu a poté uzly stahujeme z jehly na nit či přízi. Jednotlivé techniky mají své výhody a nevýhody.

Jehla

Výhody:

- možnost tvořit i ze silnější příze
- snadnější nahazování uzlíků
- snadnější kontrola počtu uzlíků
- snadnější kontrola utažení uzlíků
- snadnější páření uzlíků

Nevýhody:

- horší tvorba z velmi jemné příze
- tvorba jednodušších tvarů krajky

Člunek

Výhody:

- možnost tvořit z velmi jemné příze
- možnost tvořit složitější tvary pomocí několika člunků

Nevýhody:

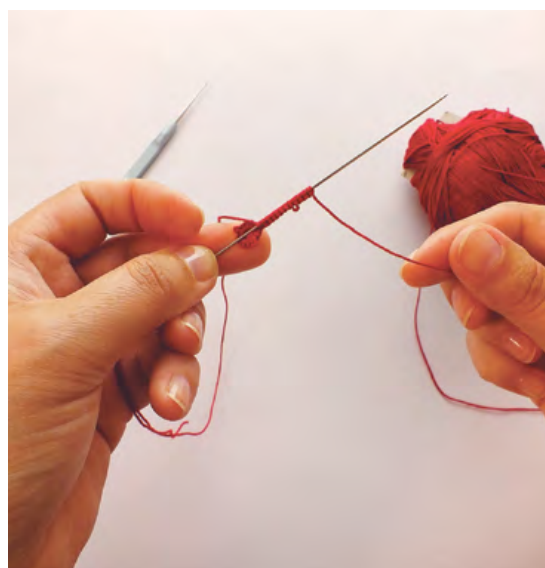
- obtížnější použití silnější příze (pracuje se pouze z příze navinuté na člunek)
- složitější koordinace pohybů prstů při nahazování uzlíků

Podle mého názoru se na jehlu mnohem snadněji nahazují uzlíky, snadněji se kontroluje jejich počet, vzhled a utažení. Oproti tomu tvorba frivolitkové krajky pomocí člunku je mnohem náročnější na koordinaci pohybu rukou při nahazování uzlíků. Překážku mohou pociťovat zejména starší ženy, kterým může dělat problém držení nitě při práci s člunkem, protože je potřeba pohybovat všemi prsty, což staršímu člověku mnohdy dělá potíže a bolí ruce.

Někdo může namítnout, že krajka z jehly je poněkud rozvolněná a po dokončení se musí škrobit. To ovšem musím oponovat. Rozhodně se nedá říci, že krajka bude rozvolněná – musí se řádně utahovat a zvolit správnou silu jehly. Ne každá krajka se musí škrobit – záleží na materiálu a síle příze. Pokud používáme slabou přízi, pak je vhodné škrobit. Pokud používáme silnější přízi či provázky, pak škrobení není nutné. O tom, jak hotová krajka bude vypadat, rozhoduje správné utahování.

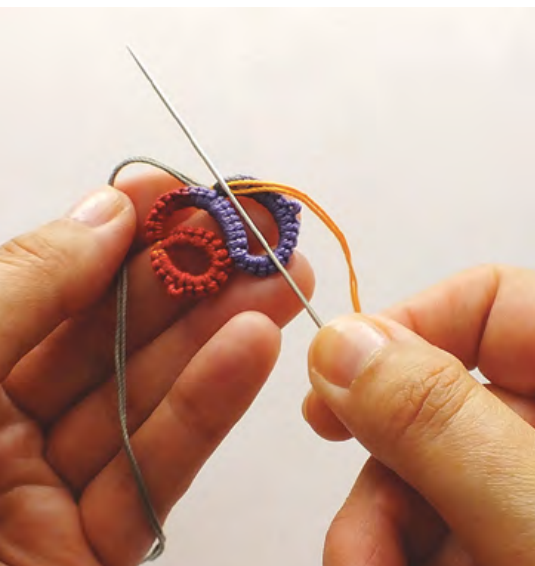
Na člunek, resp. jeho zásobník namotáme omezenou délku příze, nedovolí nám použít silnou přízi, protože nejsme schopni do zásobníku člunku namotat potřebné množství příze. Zde vévodí jehla, díky které našim zásobníkem je klubičko (nikoli člunek) a pokud použijeme silnější jehlu, můžeme využít silnou přízi, ze které můžeme vytvořit krásnou dekoraci či módní doplňek v podobě brože.

Obě techniky mají své výhody a nevýhody. Při setkání s dalšími frivolitkářkami si každá obhájuje tu svoji techniku podle toho, kterou technikou začaly, pak se jí ta druhá zdá složitější. Setkala jsem se také s frivolitkářkami, které začaly na člunku, a poté co poznaly jehlu, přešly na jehlu. Ale i obráceně, frivolitkářky, které jsem naučila pracovat na jehle, pokračovaly dál pomocí člunku.

NEŽ ZAČNEME

Než se pustíme do samotného frivolitkování, připravíme si několik základních pomůcek a materiál. Také si vysvětlíme základní zkratky, které v této publikaci budu používat.

Pomůcky

Materiál:

- vyšivací a háčkovací příze, např. Aunt Lydia's, perlovka, mulinka, atd.

Základní pomůcky:

- dlouhá frivolitková jehla
- háček na háčkování úzký (na protahování příze pikotkou, event. doháčkování části krajky)
- nůžky
- navlékač nití pro snadnější navléknutí jehly

Volitelný materiál a pomůcky:

- korálky pro ozdobu
- tenký drátek (používá se jako navlékač korálků na přízi)

Materiál

Pro začátečníky doporučuji malinko silnější přízi, lépe se bude kontrolovat nahození uzlíků. Vhodné jsou především háčkovací případně vyšivací příze, například perlovka, nebo mulinka. Já osobně nedoporučuji Kordonetku – neosvědčila se mi, jelikož je tuhá a tvrdá. V případě slabší příze (např. vyšivací příze, perlovka atd.) doporučuji tuto přízi zdvojit, což se mi osvědčilo – lépe se s přízi pracuje a výsledná krajka lépe drží tvar. Samozřejmě lze frivolitkovat i z velice slabé příze, výsledná krajka pak hůře drží svůj tvar a je nutné ji naškrobit.

V případě melírované barvy: odmotáme si potřebný kousek samostatně na kousek kartonu. Poté obě příze přiložíme k sobě tak, aby byly jednotlivé odstíny vedle sebe. Pečlivě zkontrolujeme návaznost, příp. doupravíme zastřížením.

U vícebarevné příze odmotáme potřebné množství, které ještě jednou přemotáme a potom teprve spojíme tak, aby se po přiložení vedle sebe jednotlivé barevné kombinace střídaly ve stejné barevné posloupnosti. Pokud se obě nitě nebudou střídát společně, pak bude výrobek více strakatý a přechody budou tvrdší. Z příze se mi osvědčila 100 % bavlněná mercerovaná háčkovací příze.

I zde jsou však mezi jednotlivými druhy příze velké rozdíly; zde také záleží i na dalších faktorech při samotném zpracování a výrobě příze. Materiál – silnější provázek či silná háčkovací příze atp. lze použít na různé aplikace a bytové doplňky. Nápadům a fantazii se meze nekladou, uvidíte, že přijdete na něco nového.

Pozor

V případě, že budeme zdvojit melírovanou, případně vícebarevnou přízi, doporučuji, aby byly jednotlivé odstíny barev vedle sebe a obě barevné kombinace se střídaly stejně.

A co znamená mercerace?

Mercerace je způsob úpravy bavlny, kdy louh sodný způsobí, že vlákna nabobtnají, získají kruhový tvar a délka vlákna se zmenší až o 25 %. Následkem těchto změn má mercerovaná příze vyšší pevnost, dobrou snášenlivost s barvivou, hedvábný lesk a je příjemnější na dotyk.

Jakou jehlu zvolit

Základním pracovním nástrojem frivolitkářky jsou její frivolitkové jehly. Frivolitková jehla může mít různý průměr i délku. Oproti ostatním jehlám má frivolitková jehla po celé své délce téměř stejný průměr (tloušťku), a to především v části ouška, kde se nerozšiřuje a má tupou špičku.

Mnohem častěji se setkáme s krátkou frivolitkovou jehlou, kterou ale nedoporučuji vzhledem k její nekomfortnosti. S delší jehlou je práce mnohem pohodlnější, lépe se drží a při delší práci tak nemáme křeče v ruce. Jehla by měla mít délku cca 12 cm, pak se Vám bude dobře pracovat.

V mých začátcích jsem vyzkoušela různé jehly a po mých zkušenostech opravdu doporučuji pořídit si jehly určené přímo na frivolitkování. S těmito jehlami se pracuje mnohem lépe. Pokud vyzkoušíte jehly matracové či na panenky i přesto, že se vám zdá ouško jehly malé zjistíte, že když uzličky správně utahujete, pak půjdou špatně a obtížně stáhnout.

Upozornění

Frivolitkové jehly mají malá ouška, proto doporučuji k těmto jehlám, v případě že už nejsou v sadě její součástí, pořídit si navlékáček.

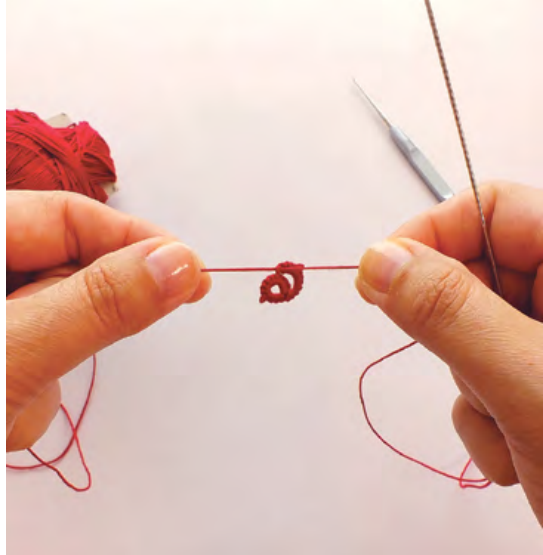
Zkratky a poznámky

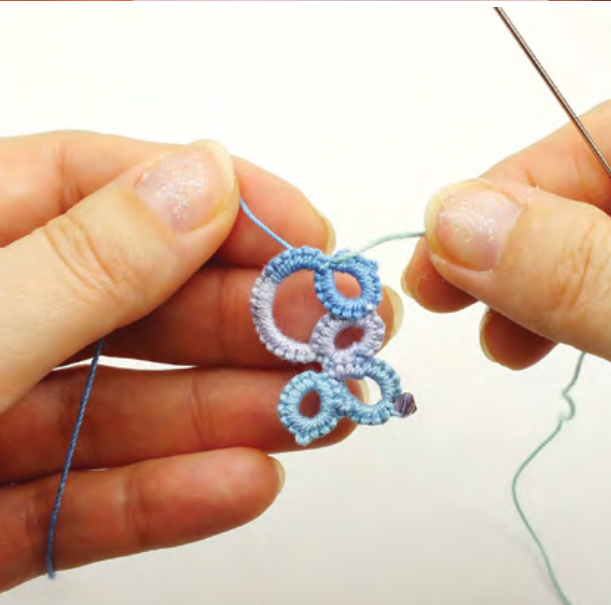
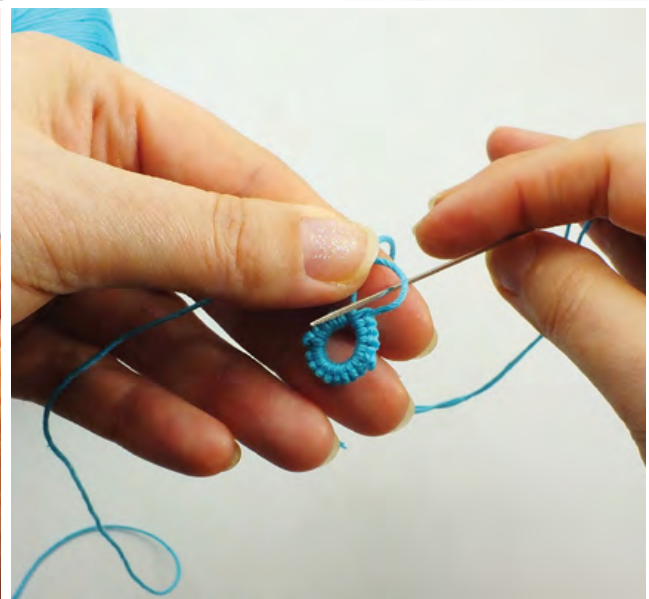
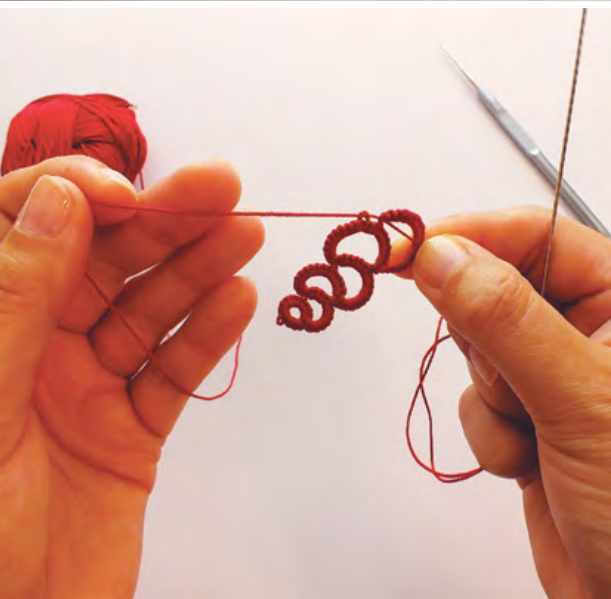
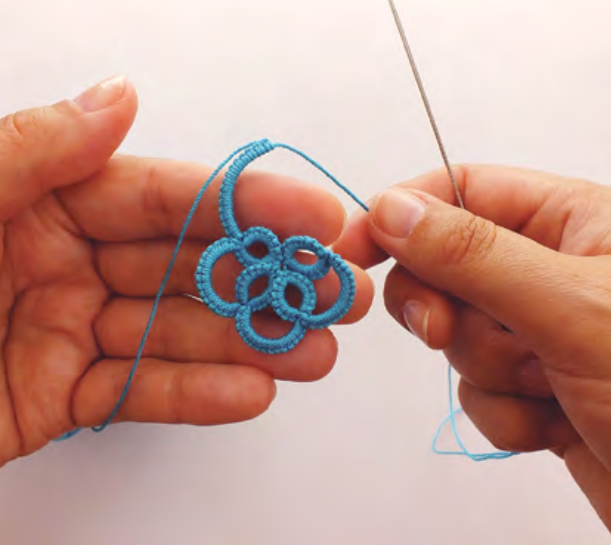
Při studování techniky frivolitkové krajky jsem prošla i několik zahraničních publikací a návodů, kde se používají anglické zkratky. Z důvodu usnadnění učení v mých začátcích jsem si vytvořila vlastní české zkratky a pomůcky, které mi vydržely až dodnes. Tyto zkratky budu používat i ve svých návodech pro začátečníky z důvodu jejich usnadnění a zpřehlednění.

Věřím, že se osvědčí i vám a snadno se tak budete orientovat. A když se ztratíte, rychle najdete cestu, jak pokračovat dál.

Použité zkratky

- Pi = pikotka
- Vpich do Pi (vpich do pikotky)
 - = protáhnout přízi pikotkou pomocí háčku
- K = korálek
- S = stáhnout z jehly
- P = protáhnout jehlu očkem pro spojení v slzičku či kruh
- O = otočit výrobek
- Z = zajistit uzlíkem, tedy udělat uzel

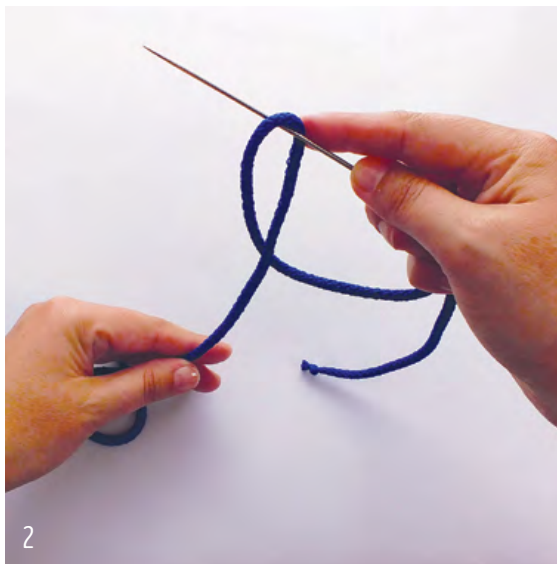
ZÁKLADNÍ TVORBA FRIVOLITKOVÉ KRAJKY

ZÁKLADNÍ TECHNIKY

Základní uzel

Základní frivolitkový uzel je složen ze dvou kroků:

První krok – stočení a nahození smyčky příze zepředu – příze z klubička jde přes přízi z jehly.

Druhý krok – stočení a nahození smyčky příze zezadu, příze z klubička jde pod přízi z jehly. Po utažení máme vytvořen základní frivolitkový uzel.

